

'Fluba "flizan nən Pəl -a cren -te Korenti 'nən lə

¹ 'An 'bə Pəl bə, Bali 'bə 'ci 'sə 'a nən an drə Zozi Crizi -le 'pasiazan -a. Məən 'fluba 'gvə -a cren -te 'kv 'vale -kaa "bəl Zozizan Timote -a. Kva cren -te Bali -le -leglizi nən Korenti fla bə -a -ji 'nən lə. Ən e ya "nyian Bali -le minnun pəenən nən Akai 'leglən 'ji bə -wee və -a.

² -Kaa "tı Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fədə -trəo -nən 'cəe.

Pəl Bali muo "fə 'wı nən Bali -a drə Zozinən lə bə -a man

³ -Kaa Bali 'tə bə! -Yee cı -kaa san Zozi Crizi "tı "a. Ən -yee cı "tı "nən min nyrinda -səan "da "bə -a. E ya Bali nən e -kaa "koe -təa -kaa da bə -a. ⁴ Yra yıldı pəenən nən e bəa -kaa man bə e -kaa "koe -təa -kaa da. Yaa dra zıə 'nan -e -kaa 'bə "nyian, -kaa -kəla "wə minnun nən yra yıldı 'tə 'tvdu pəenən bəa "o man bə, o "koe "tədə -a 'o da. Zi Bali 'bə -kaa "koe "tə -kaa da bə -a -tvwli "nən "nyian -kaa dra -wee "lə. ⁵ E ya 'wı 'kpa -a 'nan -kaa yra ye "kaga -kaa ya Crizi -le və -a -le "wəan. Ən e ya "nyian 'wı 'kpa -a, 'nan Crizi -kaa "koe -təa -kaa da 'kpa tıgli.

⁶ -Yee "wəan -te kv ya 'kv yra yınan bə, e ya 'cee 'wı "yi "a. Kəə kv yra ye 'nan -e 'ka "koe 'e 'kən 'ka da, -e 'ka 'si 'wı 'ji. Ən -te Crizi 'kv "koe -təa 'kv da bə, e ya 'cee 'wı "yi "a "nyian. Kəə 'wı zıə e 'ka "koe -təa 'ka da, ən e 'ka 'man -təa 'pleble yra yıldı -tvwli "nən e bəa -kaa pəenən man bə -a -ji. ⁷ 'Wı zıə -yee "wəan bə, nyən 'ka 'kv 'ji 'cee "wəan dı. Kəə kva -təa 'nan,

-te ka ya 'ka yra yinan "le 'kve 'wı 'zv bε, Crizi -taa 'ka "koe "təlε 'ka da "le 'kve 'wı 'zv "nyian.

⁸ 'Kv "bvu Zozinɔn, kv ya "vale 'ka -tɔ 'nan yra yidi -dan tv 'bɔ 'kv man Azi 'leglɔn 'ji. Yra yidi zιε e 'nan 'kv da 'e 'ciila "da. 'Kv "koe 'si 'kv da "fo, εn 'kv 'ci nrɔn 'nan 'kv 'wulo 'ka 'bɔala "va "dι. ⁹ 'Wı 'kpa, -a -cin -tɔ 'kv 'ji 'nan minnun "ta 'kv -tεεman. Bali -si -nɔn 'nan 'wı zιε 'e bɔ 'kv man -e 'kv vιlε 'kv yi -tera 'kv 'bɔ 'fli da dι. 'Pian -e 'kv yi -tera Bali 'bɔ nεn e minnun wuanla -kanɔn 'va be -a da. ¹⁰ Bali 'bɔ zιε -yεε 'kv 'sv -kadı nεn e "ta paan bɔa 'kv man be -yrɔ. εn yaa dra tian cεegv yi -a zι. εn "nyian be, 'kv 'bli a -yre 'nan, yaa dra tian 'trilii. ¹¹ 'Pian 'ka 'bɔ cεε -tɔa 'kv 'wlu Bali trv 'badı -a 'kvε. -Te min "kaga -a drε zιε, -a -nan nεn Bali -taa "yi "drεlε 'kvε, -e "yi "nεn Bali -a drε 'kvε zιε -yee "wεan be, min "kaga 'o Bali muo "fɔ.

Pəl -a 'vi 'nan 'e -ciala Korenti, 'pian ya'a "nyian -kvε dι. -Me "le "wεan?

¹² 'Wı nεn 'kv 'ci "nranman be -nyren 'nan, 'kv 'wulo -ji "nrɔndı 'ka tin tεa 'kv da dι. Kɔɔ kv ta 'wø min -tvdu peenɔn 'va 'kv 'ci 'fidaa 'a "le zι Bali -a dra be -yee 'wı 'zv. εn 'ka 'va nεn kva drε "bvv. 'Pian blamin -le 'wı 'tɔdı "cεε -maan kv 'wı zιε -a drε dι, Bali -le "yi "nεn. ¹³ εn "nyian be, kv 'ka "vale 'nan 'kv 'wı nεn e "mlianla 'ka da be 'kv cren -tεa 'cεε 'fluba 'ji dι. -Te kaa ta 'vi be, 'wı nεn kaa 'man be, te -a 'bɔ nεn, 'wı 'pee -cin 'ka 'kv 'ji -a -sru "dι. -A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa 'wı 'gve -a -ci manlε 'kpa tıgli. ¹⁴ 'Wı 'bɔ zιε kaa -ci mandı 'sia 'sezenɔn 'va. -Nyren 'nan yi nεn Minsan Zozi -taa "man "be, 'ka 'ci -taa "nranlε 'kvε "wεan εn 'kv 'ci -taa "nranlε 'cee "wεan.

15 'Wı zıε an yi -tera "da 'kpa tıgli, -a -nan nən maan 'pla 'nan 'an 'lı "flizan wo 'ka 'va, -e 'ka Bali -le "yi "yı "nyian. **16** Maan 'pla 'nan 'an 'cila 'ka 'va -e 'an 'kv Masedəa 'leglən 'ji. "Bə -sru "məen vınan 'an "sia Masedəa 'leglən 'ji bə, -e 'an 'cila "nyian 'ka 'va. Maan dra zıε 'nan "məen vınan 'an 'ko Zude 'leglən 'ji bə, -e 'kaan 'nən -si lə. **17** 'Wı zıε -a -cin nən paan 'an 'ji 'nan 'an dra, 'pian ma'an drələ dı. Te 'ka 'ci "nrən 'nan 'an wei a "flivli "dı! En te 'ka 'ci "nrən 'nan an 'wı dra "le min -mienun -le 'wı 'zı dı! Kəo waa ve 'wı man -inyan, te e ya -cəjə -a.

18 Bali a 'kve 'wı 'nan yızan -a. 'Wı nən 'kv 'ji bə, -a 'bə nən kva 'vı 'cəə. 'Wı 'pee -cin 'ka 'kv 'ji -a -sru "dı. **19** -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, Bali -pi Zozi Crizi wei 'ka "flivli "dı. 'Wı nən yaa 'vı bə yaa dra. 'An 'bə 'lee Sila 'lee Timote 'bə -yee 'wı 'vı 'cəə. **20** 'Wı 'kpa, 'wı "yi pəenən nən Bali "e 'nan 'e 'cən 'e dra minnun lə bə, Zozi Crizi 'bə drə -a 'le səozan -a. -Yee "wəan -kaa -ciala Zozi Crizi -va, -e -kaa vı 'nan 'e drə zı 'nan -e Bali 'tə 'e drə -dan. **21** -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan, Bali 'bə bə -kaa man -təa 'pleble Crizi -le 'wı 'ji. -Yee -kaa 'si "va 'yee 'nyranman 'pançın 'a, **22** en e -kaa -kənnən 'pla 'yee və -a. Yaa drə 'yee lei 'saun 'nəndı -a -cəə. -Yee ci "le "yi "nən e -taa -a -nənlə -cəə bə -a va fə təde -le 'wı 'zı.

23 Bali 'bə ci 'mən 'wı 'nan yızan -a, -te an 'wlu 'sen bə, 'e 'wı "nən -kəoñ 'mən. Fə -le "wəan nən ma'an "nyian 'ləle 'ka 'va dıε, -nyren 'nan an 'ka "vale 'an 'wı "paala 'cəə 'klagla -e 'ka 'ta 'e drə -trədrə dı. **24** En kv 'ka -a -wəenən 'nan, kuv nən kv -kəan "tin 'banən 'a 'cee yi -teradı Zozi da da dı. 'Pian kv ya -a -wəenən 'nan 'kv "paa 'ka 'va -e ci "nrəndı 'e 'kən 'ka 'lə. Kva -təa 'nan 'ka man a 'e 'tədı 'pleble 'cee yi -teradı Zozi

da -ji.

2

¹ An 'ka "vale 'ka 'ta 'e dre -trødrø dī. -Yee "wεan maan'yi "yi -e 'an vιlε 'an 'lv 'pee wυ 'ka 'va dī. ² Cεε 'an 'ci "nranman paan, εn -te an 'ka 'ta dre 'trødrø bε, -tunun 'bε 'an 'ci "nranman "nyian? E 'ka "fo "dī. ³ 'Wι zιε -yee "wεan nεn an 'fluba 'tv cren -te 'cεε. Maan dre zιε 'nan -e "mεen vιnan 'an "lo "bε, te ka 'wι -mie paala "da. Køø an 'ka "vale 'nan 'ka 'bø nεn ka ci "nrändι -nøan 'men bε 'kaan 'ta dre -trødrø dī. An yi -tøra "da 'nan -te ci "nrändι a 'an 'lo bε, -a 'wι -taa "nyian "cee 'ci "nranlε. ⁴ 'Fluba zιε, tv nεn an ya -a cren -tenan 'cεε bε, te 'cee 'wι 'an 'ta dre 'trødrø, εn te 'wι "naan 'an man. Maan cren -te 'cεε 'an yra le yιε 'yi 'a. Ma'an cren -tele 'cεε 'nan, -e 'ka 'ta 'e dre -trødrø dī. 'Pian maan cren -te 'cεε 'nan -e 'ka -tø 'nan an 'ka ye "yi 'kpa tigli.

Min 'wι 'wlidi "dra bε waa man wι "cεa

⁵ 'Ka 'va min -tv -le 'wι 'wlidi "nεn yaa dre 'men bε, e min ta dra -trødrø. Maan ve 'cεε 'nan 'an 'saza "cεε 'yaan 'ta dre 'trødrø dī, e 'ka pεenøn 'ta dre 'trødrø. 'Pian e 'ka "le 'an -bloloo -sen "va "dī, e min "kaga 'ta dre 'trødrø 'ka yei. ⁶ Min zιε, 'wι nεn 'ka 'va min "kaga 'ci dre 'tvwιlε εn waa "nεn køøn -yre "bε, e 'bø "yi. ⁷ 'Bε nεn 'gve, 'ka man wι 'cε, -e 'ka "koe "tø 'e da. "Tøgø -a -pe -sru 'e tøa, -e -a "koe 'e 'si 'e da "fo. ⁸ -Yee "wεan an 'ka trv "baa, 'ka -køøn -yre 'nan kaa ye "yi. ⁹ 'Fluba nεn maan cren -te 'cεε bε, kaa ta wι dre. An 'ka muo -føa. 'Ka 'nanjendι -le "wεan nεn maan dre zι εn kaan wei 'man "yi. ¹⁰ Min nεn kaa man wι 'cε bε, 'an 'bø "nyian "an man wι "cεa. En -te e ya paan "men 'saza 'a bε, maan man wι 'cε 'cee "wεan, Crizi

a 'mən 'wı 'nan yızan -a 'wı zıε -a -ji. **11** Maan drε zıε 'nan -e Satan 'e vıle 'e -kaa man yı dı. Koo -kaa -təa 'nan 'wı zıε Satan -a "vale 'e dra.

'Wı nən e drε Troas be -nyren 'gv

12 An 'bəla Troas fla, ən an Crizi -le 'wı 'nənnən 'vı min pəenən lę. Minsan -a -si 'le 'sv 'mən 'kpa tıglı. **13** 'Pian te 'an 'ci 'kla "tra "dı, koo ma'an 'an "bvi Zozizan Tit yıle dı. -Yee "wəan nən an 'si 'nan nun, ən an Masedəa 'leglən 'ji si 'sia.

Crizi fe pəenən 'klı

14 -Kaa Bali muo "fə! Koo yaa drε en Crizi fe pəenən 'klı. Ən e -kaa sən Crizi -le -guliga -va. Yaa drε zıε 'nan -e -cee "wəan min pəenən 'o -kəla Bali -tədı -a "le 'nan -laziglo nən -a -koei "a 'nənnən be -yee ci fuilanın "man. **15** 'Wı 'kpa, -kaa Crizi -le 'wı 'nənnən ve minnun pəenən lę. Bali "le 'va be, -yee ci "le -laziglo nən -a -koei "a 'nənnən be -yee 'wı 'zu. -Kaa Crizi -le 'wı 'nənnən ve minnun nən o ya -si nən e o "sia 'wı 'ji be -a da be -wlə. Ən -kaa ve minnun nən o ya -si nən e o "sia Bali man be -a da be -wlə. **16** Minnun zıε "o "kui maan "wlidi -e -kadı 'e drε -wee vε -a. 'Pian minnun nən "o "kui maan "yi "be, 'belidi nən ya'a 'nyaan dıε -yee dra -wee vε -a. Crizi -le 'wı 'nənnən zıε, -tı -pe 'be "səa -a vıdı -a?

17 'Kve vε be, kv 'ka minnun nən o Bali wei baaman -e 'o fe -wεε "a be waa dı. 'Kv 'ci 'fıdaa 'a nən kv Crizi -le 'wı ve minnun lę. Kv ya Crizi 'sunən 'a. Bali 'bə 'be 'nyranman zıε -a -pəba 'wı 'kv 'lə, ən -a lə nən kva -sru "ve.

3

-Tıε -maan ən Zozi 'le 'pasiazan 'tə "yi bəala?

1 -Te kv ya 'wınun zıε -a vınan bε, -a -ci nən 'nan kv ya 'kv 'fli 'tɔ "yi -wεenən? -Te 'bε "cεε dıε, kv ya -a -wεenən 'nan 'kv 'wı dra "le min -mienun -le 'wı 'zv? Kęo 'nyranman nən waa "paa bε, waa 'fluba -kooınman 'cεε, en 'nyranman nən waa 'pa 'ka 'va bε waa 'fluba 'nan laabo 'ka 'lɔ. -Cεjε, 'kve ve 'ka zı dı.

2 'Pian 'ka 'bɔ cεε ci "le 'kve 'nyranman 'pa 'fluba 'le 'wı 'zv. En 'fluba zıε -yεε ci 'e 'cren -tedi 'kv souba ji. Min -tvdv pεenən 'a ye, en o -kəlaman -a ta vıdı -a.

3 -A -ci a 'wein 'nan ka ya 'fluba nən Crizi -a cren -tε bε -a. 'Nyranman nən kva 'pa bε -a va nən e ciila en yaa cren -tε. Ya'a cren -tele -gla 'yi 'a dı, en ya'a cren -tele -kəle 'fvı da dı. 'Pian Bali nən -a yiε a "man "bε -a lei va nən e ciila en yaa cren -tε. Yaa cren -tε 'ka souba ji, en 'ka souba zıε e ya nən -a.

4 Fε -le "wεan nən 'kv "koe "a 'kv da 'wı zıε -a vınan bε, -yεε ci 'nan Bali nən e ciila Crizi -va εn e 'kv 'pa 'sia bε, kv yi -teala "da. **5** Kęo -a -cin 'ka 'kv 'ji 'nan, 'kv 'pe "sɔa 'wı zıε -a drədi -a 'kv 'bɔ 'a dı. 'Pian Bali 'pleble -nɔan 'kvε, -a -nan nən kv -kəlaman 'wı zıε -a drədi -a. **6** 'Wı 'kpa, -yεε -maan kv -kəlaman Crizi -le 'wı 'nənnən vıdı -a minnun le. 'Wı 'nənnən zıε -yεε -kəlaman min -plidı -a Bali man "nyian 'e 'pee. E 'ka "le -pei -tɔ wınun nən 'e 'cren -tedi -e min 'e 'ta wıla "da "bε -yee 'wı 'zv dı. 'Pian Bali lei 'saun 'bɔ 'bε dra -e min 'e -pli Bali man. -Kaa -tɔa 'nan 'ta wıladı -pei -tɔ wınun da min 'bɔ 'le 'pleble 'a bε e min -nɔan "ka le, 'pian 'belidı nən ya'a 'nyaan dıε Bali lei 'saun 'bε -nɔan "min le.

7 'Wı nən e drε Moizi tı va 'li bε, -kaa ci "nrən "da! -Pei -tɔ wınun 'bɔ a 'e 'cren -tedi -kəle 'fvıunun da, en Moizi -ta 'e 'lɔ le -a Izrael 'nən 'va. Moizi yra "bia "bvv -yee "wεan Izrael 'nən 'ka -kəlalε -a yra -

nanjendı -a dı. 'Pian te 'be 'ka 'mənle dı. -Pei -tə wı nən 'be min -nəan "ka le bε, -a 'sudı -maan nən Bali -le -dan Moizi yra bii "bvv zıε. ⁸ -Yee "wεan -kaa -tə 'nan, min nən e Bali lei 'saun "sua bε, e Bali -le -dan bəala e -ciala "da.

⁹ -Kaa 'yı 'nan min nən e -pei -tə winun 'vı min-nun le bε, e Bali -le -dan kəən, 'pian te -pei zıε e min -nəan "ka le. -Yee "wεan -kaa -tə 'nan min nən e 'wı 'nənnən ve minnun le bε, e Bali -le -dan -kəənman e -ciala "da. Kəə minnun zıε Bali o "siala min tıgli 'a 'e 'lε. ¹⁰ -Te waa "fli zıε -a kəən 'e cin man bε, Bali -le -dan tədə bε e 'ka fe -tu -a -yee -dan "flizan man dı. ¹¹ -Kaa 'yı 'nan -pei -tə winun nən wa'a 'fvlε -trilii dıε, o Bali -le -dan kəən min le. -Yee "wεan -kaa -tə 'nan 'wı 'nənnən nən e ya -nan 'li 'trilii bε, e Bali -le -dan -kəənman e -ciala "da.

¹² 'Wı zıε -a le nən 'kv 'bli ci, -yee "wεan kv 'wı ve 'kv 'ta le 'kv "koe "a. ¹³ 'Kve vε bε, kv'a 'yra tεa "le Moizi -le 'wı 'zv dı. Kəə e sə 'pa 'e yra 'nan -e Izrael 'nən 'o vıle 'o -tə 'nan -a yra nən e "bia bε e dra tu "wənnən 'wlu dı. ¹⁴ En Izrael 'nən 'bə 'o 'fli "trəen dre "yuyu. -Yee "wεan -e 'e bə cəegv yı -a bε, -te o ya Bali -le -pei 'fluba ta vınan bε, e ya "le sə a tian 'e 'padı "da, en wa'a 'ci maan dı. 'Pian min nən 'o 'vale Crizi -a o dre min -tuvli "a bε, -a san le nən sə zıε e -kjan 'e 'sidi "da. ¹⁵ 'Wı 'kpa, cəegv yı -a tian bε, -te o ya Moizi -le 'fluba ta vınan bε, e ya "le sə a 'e 'padı -wee 'wı 'ci mandı da. ¹⁶ 'Pian -te Izrael 'nən 'bə 'si 'wı 'wlidı "drədı man, en 'o 'fli -nən Minsan le bε, sə zıε e "sia -wee 'wı 'ci mandı da. ¹⁷ Minsan nən maan 'vı 'nan 'o 'fli -nən -yre 'gve, Bali lei nən maan ve. Kəə min nən Bali lei 'saun -a "paala bε, -pei -le 'pleble 'ka "da "dı. ¹⁸ -Kaa 'bə 'gve, sə 'ka "nyian 'e 'padı -kaa yra dı. -Yee "wεan -kaa Minsan -le -dan

ye tıgli. -Te -kaa ya -yee -dan 'bɔ 'nanjennan bε, e -ko -kaa liladı -a, te e -ko 'padı -a "da, -e -kaa dre "le -yee 'wı 'zı. Minsan 'bε 'wı zı -a dra 'yee lei 'saun 'a.

4

Pəl -le 'nyranman

¹ Bali 'kv nyrinda 'si, εn e 'yee 'wı 'nənnən vidi - pεba 'wv 'kv 'lə. -Yee "wεan 'kv "koe 'ka 'sia 'kv da 'nyranman zı -a 'panan dı. ² En 'wınun nən min -a dra 'e yəədı te o min -təa 'yra -a bε, kv 'ka "vale 'kv dra dı. En kv'a minnun see "paaman 'kv wei -a 'nan -e 'o yi -təra Zozi da dı. En "nyian kv'a Bali wei baaman dı. 'Wı 'kpa, 'wı pεenən zı kv'a dra dı. 'Pian 'kve ve bε, 'kv 'ci 'fidaa 'a nən kv Bali -le 'wı tıgli ve minnun le 'wein. 'Wı nən kva dra -e minnun pεenən 'o -tə 'nan, 'nyranman 'gve -a 'pazan nən kva bε, -nyren zı. Bali 'bε cı 'kve 'wı 'nan yızan -a.

³ 'Bε a zı, 'pian -te Zozi 'le 'wı 'nənnən nən kva ve minnun le bε, -a -ci a tian 'e yəədı min -mienun man bε, 'wı zı yaa -kəənman 'nan, minnun zı o ya -si nən e o "sia Bali man -kəəbli bε -a da. ⁴ Wa'a yi təala Zozi da dı, kəə Satan nən e cı minnun zı -wee bali -a bε, e -wee 'wı 'ci mandı 'le 'wv. Yaa dre zı 'nan -e 'o vıle 'o Zozi 'le 'wı 'nənnən 'ci man dı. -Yee "wεan Zozi Crizi nən e Bali -kəənman minnun le bε wa'a -yee 'tə 'san ye dı.

⁵ 'Kv 'bɔ 'fli -le 'wı "cεε kva ve minnun le dı, 'pian Zozi Crizi -le 'wı 'nənnən nən kva ve minnun le. Kva ve 'nan -yεε cı Minsan -a, εn kv 'ka "sua 'wı zı -a Zozi 'bɔ 'le "wεan. ⁶ 'Li bε, Bali -a 'vı 'nan:
«'Tε 'san 'e 'sən klun va!»

En 'be nən 'gve Bali 'yee 'te 'san zιε -a -sən 'kv souba 'ji. Yaa drə zιε -e minnun 'o -yee -dan ci yi. -Yee -dan zιε -a 'bə nən Zozi Crizi -a -kəənman minnun lε.

⁷ 'Pian Bali -le 'te 'san nən e -sən 'kv souba 'ji zιε, e ya 'e 'padı 'kv 'ji "le 'nan 'kv yfə -dan le 'wı 'zv. Bali -a 'pa 'kv 'bə nən kv ci -pɔ "tun "a 'gve 'kv 'ji. Yaa drə zιε 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan -yee 'pleble nən -a -kəən "manvə "ka "dιε, -yee -maan 'kv -yee 'nyranman "paa, 'pian 'kv 'bə 'le 'pleble 'a "cεε dι. ⁸ 'Kv yra ye minnun lɔ -pe pεənən 'ji, 'pian kv'a 'klanman 'be 'lɔ dι. Tu -mie bəa "be 'wı nən kɔ 'kv drə be kv'a tɔa dι, 'pian 'kv 'pe -sru 'ka 'tɔaman dι. ⁹ En tu -mie bəa "be minnun 'te "paa 'kv da, 'pian Bali 'ka 'e yiε 'sia 'kv 'va dι. En tu -mie bəa "be, minnun 'kv -tiala "tra, 'pian 'kv 'wulo bəala "va.

¹⁰ Yi -tvdu pεənən man bε, 'kv 'ta a 'e "fluladı -ka le "le zι e drə Zozi le be -yee 'wı 'zv. E dra zιε 'nan -e minnun 'o ci yi 'nan Zozi 'le 'belidı nən 'kv 'lɔ. ¹¹ Fε nən maan ve zιε -yee ci 'nan, tu nən kv ya tian 'trə da 'gve, Zozi 'le 'nyranman 'padı -le "wəan nən 'kv 'ta a 'e "fluladı -ka le. 'Pian e ya zιε 'nan -e minnun 'o ci yi 'nan, 'kv 'bə nən -kadı a 'kve vε -a bε, Zozi 'le 'belidı nən 'kv 'lɔ. ¹² Zozi 'le 'nyranman nən kva "paa zιε, e 'kv 'ta "flumlan -ka le, 'pian e 'belidı nən ya'a 'nyaan dιε -a -nəan 'cεε.

¹³ E 'kv 'ta "flumlan -ka le, 'pian te kva dra 'kve yi -teradı Bali da -le "wəan. Koo e ya 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An yi -teala Bali da,

-yee "wəan an -yee 'wı tin "baa.»

'Wı 'tvwli zιε -nyren 'kve vε -a. 'Kv 'bə "nyian "kv yi -teala Bali da, -yee "wəan kv -yee 'wı 'nənnən tin "baa. ¹⁴ En "nyian bε kva -tɔa 'nan, Bali nən e

Minsan Zozi wluan -kanən 'va bε, e 'kv wuanla -kanən 'va "le zι yaa drε Zozi lε bε -yee 'wι 'zv. Yaa dra zιε -e 'e 'kv -kaa pεenən 'a 'e "srən. ¹⁵ 'Wι pεenən zιε 'cee "wεan nən kva dra. Kva dra zιε 'nan -e Bali -le "yi 'e fuila "man min "kaga 'va, -e 'o 'tə -dan nən Bali lε te waa muo -fəa.

¹⁶ 'Wι zιε -yee "wεan nən 'kv "koe 'ka 'sia 'kv da dι. 'Wι 'kpa, 'kv 'kəlε "koe "a -nyannan, te e -ko sredı -a 'sezenən. 'Pian 'belidı nən Bali -a -nən 'kvε bε, Bali "koe -nəan -yre 'e -tre yi -tvdu pεenən man. ¹⁷ Yra yıldınun nən o bəa 'kv man 'gvε, o ya 'sezenən, en o ya tv "wennən 'wlu. 'Pian e ya 'kvε 'wι "yi "a, kəo o ya 'kv 'man wuvnan -e Bali 'e -kəla 'tə -dan nən -a -kən "manve "ka "dιε -a -nəndı -a 'kvε 'li "fo "le vε -a. ¹⁸ Fe nən maan ve zιε -yee cι 'nan, fe nən min -a ye 'e yie -a bε, -a le "cεε 'kv 'bli cι dι. 'Pian fe nən min 'ka -a ye 'e yie -a dιε, -a le nən 'kv 'bli cι. Kəo fe nən min -a ye 'e yie -a bε, -yee 'məndı a tv "wennən 'wlu. 'Pian fe nən min 'ka -a ye 'e yie -a dιε, e "məan 'li 'trilii.

5

Fe nən Pal 'bli a -yre "bε yaa 'vi

¹ Kva -təa 'nan 'kəlε nən kv cι -ji 'trəda 'gvε, e ya "le segle pannən 'wlu nən kv cι 'tv "wennən 'le vε -a. -Te e srε bε, 'kəlε nən Bali -a drε 'e 'pε -a bε, e -taa -a -nənlə 'kvε. -Yee -kəan "le 'kvε 'kən tıgli 'le 'wι 'zv. Blamin "cεε -tə 'e 'pε -a dι. E ya laji, en ya'a 'sreman 'li "fo "dι. ² 'Wι 'kpa, 'bε nən kv ya tian 'trəda 'gvε, 'kv "koe "a -nyannan. En kv ya "vale 'nan 'kəlε nən Bali -taa -a -nənlə 'kvε bε 'e 'kən 'kv da 'va. ³ Kəo -te 'kəlε zιε -nyren 'kv da en kv -ka bε, kv'a 'kəan 'kv plədı dι. ⁴ Fe nən maan ve zιε -yee cι 'nan, -te kv ya tian segle pannən 'gvε -a 'wlu bε, 'kv "koe -nyaan en

kv -trunman. 'Pian e 'ka 'nan kv ya -kadı -wεεnan -e 'kv 'si segle pannen 'gve -a wlu dı. E 'ka zı dı, 'pian kv ya "vale 'kv 'køle 'trε be -nyren 'e 'kon 'kv da, 'nan -e 'kv 'køle nən -kadı a 'e pladı "man 'gve 'e lila 'køle nən 'belidı a -yɾo "be -a. ⁵ En Bali -kaa 'man wvv 'wı zıε -yee ve -a. Koo e 'yee lei 'saun 'nən -cεε "yinun nən yaa 'pla -cεε be -a va fe tede -a.

⁶ -Yee "wεan tu pεenən man be, 'kv "koe "a 'kv da. Kva -tøa 'nan, -te 'køle 'gve e ya tian 'kv da be, te kv ya 'kv 'sidi Minsan man -køɔbli. 'Pian 'kv "koe 'ka 'e 'sidi 'kv da dı. ⁷ Kv'a Minsan ye 'kv yιε -a dı, 'pian kv yi -tøala "da εn kv ya -a -sru. ⁸ 'Kv "koe "a 'kv da tu pεenən man. En kv ya "vale 'kv "sia 'køle 'gve -a -sru -e 'kv 'kv Minsan "srən. ⁹ 'Wı nən e ci 'kv man 'wı -dan a be, -nyren 'nan 'kv 'sɔ Minsan le. -Te kv ya tian 'køle nən 'kv da 'gve -a -ji oo, 'kv 'sɔ -yɾe. En -te kv 'si 'køle 'bø -sru oo, 'kv 'sɔ -yɾe. ¹⁰ Koo yi -tu bøa "be, -kaa tuđu pεenən bøala 'ji Crizi cεin -da. Yi zıε -a da nən 'nyranman nən min -tu -a 'pa be, yaa -sru "ve. Tu nən e ya 'trøda 'gve, -te 'wı "yi "nən yaa drε be, yaa man -kopa ye, εn -te 'wı 'wlidı "nən yaa drε be, yaa man -kopa ye.

Crizi -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale Bali -a

¹¹ Minsan -taa 'kve 'wı tin 'bale. 'Wı zıε -yεε "klan "paa 'kv 'ji. -Yee "wεan nən kva -wεεman 'nan, 'wı nən kva ve minnun le be 'o man "yi -e 'o -søənla Zozi -sru. Bali a -tøa 'nan 'wı zıε -yεε ci 'kv man, εn -a -cin a 'an 'ji "le 'nan 'wı zıε kaa -tøa 'nan -yεε ci 'kv man. ¹² Kv 'ka 'kv 'fli 'tø -wεεnan 'wıunun zıε -a vıdı -a dı. 'Pian 'wıunun zıε kva 'vı 'cεε 'nan -e 'ka -køla 'kv 'sı -fɔdı -a. -E 'ka -køla 'wı 'ci vıdı -a min -mienun le. Koo minnun zıε 'o 'fli -køɔnman fənun nən min -a ye 'e yιε 'a be -a, 'pian 'wı nən o ji be, e 'ka 'wı "yi "a

dı. ¹³ -Te kaa ye 'nan, ku 'wı dra "le minnun nən 'o 'wulo 'ka o da dıe, -wee 'wı 'zv be, Bali 'tɔ nən kva -weeman 'nan 'e dre -dan. En -te kaa ye 'nan, ku 'wı dra "le minnun nən 'o 'wulo a o da be, -wee 'wı 'zv be, 'cee "wean nən kva dra.

¹⁴ 'Wı pəenən nən kva dra be, Crizi -le 'ku yıdı "yi "le "wean nən kva dra. Kva -tɔa 'nan -yee min pəenən 'leji -ka 'wı. E ya "mən "le 'nan min pəenən 'be kaa. ¹⁵ E min pəenən 'leji -ka 'wı 'nan -e minnun nən o yię ci "man "be, 'o vıle 'o 'kən 'trəda 'o 'bɔ 'fli -ji dı. 'Pian -e 'o 'kən 'trəda Crizi nən e min pəenən 'leji -ka 'wı, en Bali -a wluan -kanɔn 'va be -yee ve -a.

¹⁶ -Yee "wean 'be nən 'gve, -ka'a "nyian min -nanjəan 'e 'kəle man -e -kaa -yee 'wı vı dı. -Te 'wı zıe -a 'bɔ -kaa dre Crizi le 'e tedə oo, 'be nən 'gve, -ka'a "nyian Crizi tɔa -pe zıe 'be 'ji dı. ¹⁷ Fe nən maan ve zıe -yee ci 'nan, -te min dre Crizi -le ve -a be, e ya "le Bali a dre min -tre -a. Min nən e ci -a 'e tedə be, 'be yi -ka. 'Be nən 'gve -yee 'wı pəenən dre 'e -tre. ¹⁸ En 'wı zıe -a dre dı be, e "sia Bali va. E ciila Crizi -va, en e -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale 'e 'bɔ 'a. Bali 'bɔ 'be -a 'nyranman -peba 'wı 'ku 'lɔ 'nan 'ku 'wı zıe -a vı minnun le. ¹⁹ 'Wı 'kpa, Bali ciila Crizi -va, en e minnun pəenən yei "sen 'e cin va 'o 'vale 'e 'bɔ 'a. 'Wı 'wlidi "nən blamin -a dre 'e 'cən be, ya'a 'pale 'be man dı, en e 'wı zıe -a dre. E 'ku 'pa 'sia 'nan 'ku -nan 'sinan 'pa minnun le.

²⁰ -Yee "wean ku dre Crizi -le 'pasianən 'a. 'Ku 'va nən Bali -ciala -e 'e 'wı 'pla minnun le. 'Wı nən kva ve be, -nyrən 'nan: «'Ka yra 'si! 'Ka 'wı "man -e 'ka yei 'e 'sen 'e cin va 'ka 'vale Bali -a.» ²¹ Crizi 'ka 'wı 'wlidi "tuvwli "drele dı, 'pian Bali -cee 'wı 'wlidi "nən

"wi 'bo "man. Yaa dre ziε 'nan -e -kaa dre min tıgli
'a 'e le, 'wi nen e 'bo Crizi man ziε -yee "wean.

6

Pol minnun trv "baa 'nan 'o 'wi Bali -le "yi "man

¹ 'Ku pεεnən nen ku 'nyranman 'bo ziε -a "paa bε,
ku 'ka trv "baa 'nan Bali -le "yi "nen yaa dre 'cee bε,
te 'ka 'tv -e -a "nen 'e 'fu 'e "tun "d! ² Koo Bali -a 'vi
'nan:

«Tv "yi "man "bε,
an -taa 'wile 'ka man.
En yi nen
an minnun "sia 'wi 'ji bε,
an "paa 'ka 'va.»

Kua ve 'cee 'nan, tv "yi "nen Bali -a 'vi bε -yee 'bo
'gu. En yi nen Bali -a 'vi 'nan e minnun "sia 'wi 'ji bε,
-yee 'bo 'gu.

³ Ku 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wi 'wlidi 'kve
'nyranman man d!. -Yee "wean kua -weeman 'nan,
te 'kve 'wi dredi 'e 'nan min -tv man d!. ⁴ Pian 'kve
'wi pεεnən dredi -ji bε, 'ku 'fli -koonman 'nan ku ya
Bali -le 'nyranman 'panən 'kpa -a. -Te 'ku yra 'yi
minnun lo, en o 'wi 'bo 'ku man, en o 'te 'pa 'ku da
bε, kua koon 'ku -pøan 'sodi -a 'nan ku ya Bali -le
'nyranman 'panən 'kpa -a. ⁵ 'Wi 'kpa, minnun 'ku
'son, en o 'ku 'fo -pv 'kuin. En o minnun wluan 'ku
man. 'Pian 'wi pεεnən ziε -a -ji bε, 'ku -pøan 'so. En
'nyian bε, ku 'nyranman "paa 'e -ciala 'ku da. Ku
yi 'soan, en ku fe "soan 'nyranman 'padi -le "wean.

⁶ Kue 'ta wu -pe a 'saun, en ku Bali -le 'wi -toa. Ku
man -seanla minnun va, en 'ku ci "yi "taan -wlε.
Bali lei 'saun "yi dre 'kve, en ku min -tvdu pεεnən ye
"yi 'ku 'ci 'fidaa 'a. 'Wi pεεnən ziε -a -ji bε, kua koon

'nan kv ya Bali -le 'nyranman 'panən 'kpa -a. ⁷ En "nyian be, kv Bali -le 'wı tıgli 'vı minnun lę, en Bali ciila 'kv va e 'yee 'pleble ci kəən minnun lę. 'Wı tıgli nən kva dra, -yee ci 'kve 'kuli 'tan ve -a, en -yee 'wı "sia 'kv man. ⁸ Minnun 'tə -dan -nəan 'kvə bee, en o 'kv "srənman bee, en o "we 'kv man -wlidi "bee, en o 'kve 'wı "yi "ve bee, 'pian te 'wı tıgli nən kva dra. En "nyian be, o 'kv 'sia 'wlunən 'a, 'pian te 'wı tıgli nən kva ve. ⁹ En o 'kv 'sia minnun nən wa'a o təa dıe waa, 'pian minnun 'kv -təa. En kv ya "le minnun nən o "ta -kaaman be -wee 'wı 'zv, 'pian te 'kv yie a "man. En minnun 'wı "nən kəən 'kvə, 'pian kv'a 'kale -a 'wı 'ji dı. ¹⁰ Minnun 'kv 'ta dre 'trədrə, 'pian te 'kv 'ci "nranman. En kv ya 'yale -tenən 'a, 'pian te kv minnun "kaga dra fənən 'a Bali 'lę. En fe -tv 'ka 'kv 'lə dı, 'pian Bali "le 'va be te fe pəenən a 'kv 'lə.

¹¹ Korenti 'nən, kv 'wı "kaga tin 'ba 'cəə 'wein. 'Wı pəenən nən 'kv 'ji be, kva 'vı 'cəə. ¹² Ka 'nan wı a 'kv man 'kpa, 'pian 'kv 'nan wı 'ka 'ka man dı. ¹³ E ya "le 'an 'wı 'pla 'cəə "le 'an 'pən -ji nənnun -le 'wı 'zv. Zı 'ka 'nan wı ci 'kv man be, -a -twli "nən "nyian 'ka -kəən 'kvə 'nan 'kv 'nan wı a 'ka man.

Bali -twli "le nən 'ka 'fli 'nən!

¹⁴ Minnun nən wa'a yi təala Zozi da dıe, te 'ka 'fə o -sru "dı! -A -cin 'e 'tə 'ka 'ji 'nan, 'wı tıgli 'lee 'wı 'wlidi 'ka 'kəlaman -e 'o 'tə 'e cin da dı. En "nyian be, 'te 'san 'lee klun 'ka 'kəlaman -e 'o 'kən fe -twli "nan dı. ¹⁵ En "nyian be, Crizi 'lee Satan yei 'ka 'able dı. En "nyian be, min nən e yi təala Crizi da 'lee min nən ya'a yi təala Crizi "da "dıe, -wee ci "nrəndı 'ka 'twli "dı. ¹⁶ En "nyian be, Bali -pan 'kən be, -yv -pan 'kən "cəə dı. -A -cin 'e 'kən 'ka 'ji 'nan -kaa ya Bali nən -a yie ci "man "be -yee 'kən 'a. 'Wı zıe Bali

-a 'vɪ 'e 'cɛn. Koo e ya 'e 'cren -tədɪ Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«An -nyeanla o va.

An -kɔan -wee Bali -a,

en o -kɔan 'men minnun -a.»

¹⁷ -Yee "wɛan nɛn Minsan -a 'vɪ 'nan:

«'Ka 'si minnun yei,

'ka 'cɛn o man!

Fɛ nɛn e 'ka "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ,

'ka -wɛɛ 'nan 'ka "sia -a drɛdɪ man!

-Te ka 'wɪ zɪɛ -a drɛ bɛ,

an 'ka "kuan 'an 'pɛ "fli "a.

¹⁸ An -kɔan 'ka "tɪ "a.

En ka -kɔan 'an 'pinun 'lee 'an 'lunun -a.

'An 'bɔ 'pleble pɛɛnɔn 'san Bali,

mɛɛn 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ.»

7

¹ 'An beenun, 'wɪnun zɪɛ Bali -tɔ "da 'nan 'e dra -cɛɛ, -yee "wɛan e ya "le -kaa 'fli drɛ 'saun Bali 'lɛ 'sidi -a 'wɪ 'wlidinun nɛn o -kaa "tri -tɔa Bali 'lɛ bɛ -a drɛdɪ man! -Kaa 'wɪ zɪɛ -a drɛ -e -kaa drɛ Bali -le vɛ -a "fo, en -kaa drɛ "klandɪ -a Bali lɔ!

Pəl Korenti 'nən trv 'ba 'nan 'e 'nan wɪ 'e 'kɔn o man

² 'Kv 'nan wɪ 'e 'kɔn 'ka man. Kv'a 'wɪ drɛlɛ -wlidi 'ka 'va min -tɔ lɛ dɪ. En kv'a drɛlɛ -e 'ka 'va min -tɔ 'e 'si -si tigli da di. En kv'a 'ka 'va min -tɔ ta -blilɛ dɪ. ³ 'Wɪ 'cɛɛ maan -tɔa 'ka man 'wɪ zɪɛ -a vɪdɪ -a dɪ. Maan 'vɪ 'cɛɛ 'va 'nan 'ka 'nan wɪ a 'kv man 'kpa tigli. -Te e ya 'belidɪ -a oo, 'ka 'nan wɪ a 'kv man. En -te e ya -kadɪ -a oo, 'ka 'nan wɪ a 'kv man. ⁴ An -kɔlamān 'wɪ tin 'badɪ -a 'cɛɛ 'an 'ta le 'an "koe "a. En an -kɔlamān 'ka 'sɪ -fɔdɪ -a. Yra yɪdɪ pɛɛnɔn nɛn e bɔa 'kv man bɛ, ya'a 'an "koe 'sia 'an da dɪ, 'pian 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

Korenti 'nən 'ta wı mandı ci "nran -nən Pölle

5 Zı ku 'bɔla Masedoña 'leglən 'ji bε, 'ku 'ci 'ka 'kɔnlea "tra "dı. 'Wı a 'ku man -pe pεenən da. Minnun a 'tε 'panan 'ku da -pe -tv -a. En "nyian bε, 'ku 'ci a 'e 'tɔdi lou. **6** 'Pian Bali nən e minnun nən o -pe -fənan "ka "dιε, e o ci -taa "tra "be, e 'ku "koe "tɔ 'ku da Tit -le -tadı -a. **7** E 'ka 'nan Tit -le -tadı 'saza 'be 'ku "koe "tɔ 'ku da dı. 'Pian 'wı nən kaa 'bɔ "koe "tɔ -a 'e da bε, -yee 'ku "koe "tɔ 'ku da. Yaa 'sinan 'pa 'kvε 'nan, 'an dra 'ka -tea 'kpa tıgli. En 'wı nən e dre bε e 'ka ta dre 'trɔdrɔ. En "nyian 'nan, ka ya 'ka 'tɔdi 'an -sru 'pleble. 'Wı zıe -yee "wεan bε, 'be nən 'gvε 'an 'ci "nranman 'e -ciala "da.

8 'Fluba nən maan cren -te 'cεε bε, maan -tɔa 'nan e 'wı 'nan 'ka man. 'Pian -a 'wı 'ka 'nanle 'an man "fo "dı. E ya "le 'an vı 'cεε 'nan, zı maan 'man 'nan 'fluba zıe e 'ka ta dre 'trɔdrɔ 'e 'ciila "da "be, 'wı 'nan 'an man. **9** 'Pian 'be nən 'gvε 'an 'ci "nranman. 'An 'ci 'ka "nranman 'nan an 'ka 'ta dre -trɔdrɔ dı. 'Pian 'an 'ci "nranman 'nan 'ka 'ta nən e dre 'trɔdrɔ be yaa dre en 'ka 'si 'wı 'wlidı "drεdi man. 'Wı 'kpa, 'ka 'ta nən e dre 'trɔdrɔ zıe -yee 'sɔ Bali le. -Yee "wεan nən 'fluba 'bɔ nən kva cren -te zıe ya'a 'wı drεle -wlidı 'ka 'va min -tv le dı. **10** Fe nən maan ve zıe, -yee ci 'nan -te min ta dre 'trɔdrɔ 'wı 'wlidı "tv -le "wεan en e 'si -a drεdi man bε, -yee 'sɔ Bali le. 'Wı nən min zıe yaa dre bε, -a 'wı 'ka -taa 'nanle "man "dı, kɔɔ Bali -a "sia 'wı 'ji. 'Pian -te min ta dre 'trɔdrɔ 'wı 'wlidı "tv -le "wεan en ya'a 'sile -a drεdi man dıe, -a 'le 'srannan "nən -kadı -a.

11 'Wı 'kpa, 'ka 'ta nən e dre 'trɔdrɔ zıe, -yee 'sɔ Bali le. Kɔɔ 'wı nən e dre 'ka 'va nun bε, kaa 'sia 'wı 'a, en kaa man toba -fo 'mən. 'An yıdı dra 'ka -tea, en 'ka 'man a 'e 'tɔdi 'pleble Bali -le 'wı 'ji. 'Wı nən min zıe

yaa drε bε, e 'nan 'ka man, εn e 'ka 'tε "klan -a. -Yee "wεan ka 'wι "nen kɔɔn -yre. 'Wι 'bɔ zιε -a drεdι -a bε, kaa -ci kɔɔn 'nan ka 'ka -a -sru "dι.

¹² 'Fluba 'bɔ nεn maan cren -tε 'cεε zιε, ma'an cren -tεlε min nεn e 'wι 'wlidi drε bε -yee "wεan dι. En "nyian bε, ma'an cren -tεlε min nεn e 'wι 'wlidi 'bɔ drε -yre "bε -yee "wεan dι. 'Pian maan cren -tε 'cεε 'nan -e 'ka -kɔla -a -kɔɔndι -a 'nan Bali 'le bε, ka ya 'kv -sru "fo. ¹³ 'Wι zιε kaa drε. -Yεε -maan 'kv "koe "tɔ 'kv da.

-A da "cεε e -fv 'saza dι. 'Pian zι kv Tit 'yι bε, 'kv 'ci "nran 'e 'ciila "da. Koo 'wι nεn kaa "koe "tɔ -a 'e da bε, e ci "nrandι -nɔn -yre. ¹⁴ 'Wι 'kpa, Tit 'bɔ yιε man bε, an 'ka 'sι -fɔ, εn ka'an 'tεlε 'yra -a dι. 'Ka 'tɔ "yι "nen kua 'vι bε, e drεla "da, "le zι 'wι pεenɔn nεn kua 'vι 'cεε bε e ya tu pεenɔn man 'wι tigli 'a bε -yee 'wι 'zv. ¹⁵ Tit -le 'ka yidi "yι "bε 'e 'ciila "da "men. Koo zι e 'lv 'ka 'va bε, yaa 'yι 'nan 'ka 'man a 'e wvvvdι -e 'ka 'ta wula 'kv wei da. En yaa 'yι "nyian 'nan 'ka yιε 'nan 'e man εn cee 'kun 'ka 'pε "fli "a. ¹⁶ Kaa -ci kɔɔn 'nan, an -kɔlamān 'an yi -tεala 'ka da 'wι pεenɔn 'ji. 'Wι zιε yaan 'ci nran 'kpa.

8

*'Yale -tεnɔn nεn Zeruzalεm -leglizi -ji bε Zozinɔn
'yι drε -wle*

¹ 'Kv "bvi Zozinɔn, 'wι nεn Bali -le "yι -a drε - leglizinun nεn Masedɔa 'leglɔn 'ji bε -a -jinɔn le bε, e ya "le 'kv 'sinan 'pa 'cεε. ² Yra yidi "kaga 'bɔ o man -wee yi -teradι Bali da -nanjen ve -a. En 'yale o -tε 'e 'ciila "da. 'Pian ci "nrandι -dan a -wlɔ, εn o "lala -nɔn "kaga Zozinɔn 'le ve -a. ³ 'Wι 'kpa, maan ve o man 'nan, zι e ci -wlɔ "bε waa -nɔn, εn "nyian waa

-nən 'e 'cila "da. Min -tu 'ka 'tələ o man -a -nəndi -a di. ⁴ -Wəə kəala 'kv man 'kv trv 'badı -a 'nan 'kv 'si -nən 'wle -e "yi "nən Zozinən "ta -a dra Bali -le minnun nən Zeruzaləm be -wle "be, 'o 'wee və 'pa "va. ⁵ 'Wı nən -a -cin 'ka 'kv 'ji die, -a 'bə nən waa dre. Kəə 'o 'fli -nən Minsan -le 'nyranman -ji, en "be -sru 'o 'fli -nən "nyian 'kv 'bə le 'padı -a 'kv 'va. Waa dre "le zı Bali ci "va "be -yee 'wı 'zv. ⁶ 'Wı zıə -yee "wəan nən kv Tit trv 'ba 'nan, 'e 'lv 'ka 'va. "Yi "nən yaa pei -trəa 'nan 'ka dre Zeruzaləm Zozinən 'le və -a be, 'e 'lv -a 'le 'sran.

⁷ 'Cee yi -teradı Zozi da a -dan. En ka Bali -le 'wı "paaman sidə. En kaa -ci maan 'kpa tıgli. En 'ka 'man a 'e 'tədı 'pleble Bali -le 'wı 'ji. En 'ka cin ye "yi 'kpa "le zı kva -nan kəən 'cəə be -yee 'wı 'zv. 'Wı pəənən zıə cəə dra 'e -cila "da. -Yee "wəan maan laabo 'ka lə 'nan "yi "nən ka "ta -a dra Zozinən 'le və -a be 'e -cila "da "nyian!

⁸ -Tə "cəə maan wo 'ka man 'nan -e 'ka dre di. 'Pian 'wı nən Zozinən -mienun -a dre be, maan 'sinan 'pa 'cəə 'nan -e 'ka "koe 'e 'kən 'ka da 'cee və dreñan. 'Wı zıə -a dreñi -a nən 'ka "bvi Zozinən yidi "yi "ci -kəənman. ⁹ "Yi "nən -kaa san Zozi Crizi -a dre be kaa -təa. Kaa -təa 'nan e ya fəzan -a Bali 'le, en 'e 'fli dre 'yalə -təzan 'cee "wəan. Yaa dre zıə 'nan -e -yee 'yalə -tədi 'e 'ka dre fənən 'a Bali 'le.

¹⁰ 'An 'ci wı nən e ya "le 'an vı 'cəə 'wı zıə -a da be, -nyrən 'gv. E ya 'cee 'wı "yi "a -e "yi "nən Zozinən "ta -a dra Zeruzaləm Zozinən 'le və -a be, 'ka 'cee və 'pa "va. 'Wı 'kpa, cəə 'wı zıə -a pei 'trəa "nən "le pee man, en cəə 'vı 'ka 'bə 'a 'nan, kaa dra. ¹¹ -Yee "wəan 'be nən 'gve, 'ka yıə -trəa "da, -e 'ka 'le 'sran. 'Ka 'ta 'e 'kən "fava -a dreñan "le zı 'ka 'ta dre "fava -a vınan 'nan kva dra be -yee 'wı 'zv. "Lala nən 'ka 'pe "səa

-a -nəndı -a bε, -a 'bə nən 'ka -nən! **12** Maan ve 'cεε 'nan, -te min fε -nən 'e 'ci 'fidaa 'a, "le zı -a -pe "səa -a bε -yee 'wı 'zv bε, -yεε 'səo Bali le. 'Pian 'bε nən min -pe 'ka 'səa 'bε 'nəndı -a dıε, Bali 'ka tin təa min da 'bε man dı.

13 Fε nən maan 'vı zıε -yεε cı 'nan, e 'ka 'nan 'ka "drε wv 'yale -tənən 'a fe -nəndı min pee le -le "wεan dı. 'Wı nən e cı "yi "bε -nyren 'nan, 'e 'kən 'ka pεənən 'lə 'səzənən. **14** 'Bε nən 'gve fe a "cee 'lə "kaga, 'pian -a 'wı a -wee "man. -Yee "wεan 'ka 'pa o va! 'Li 'pei -te -a 'wı a "cee "man bε, -wεε "paa 'ka 'va. E ya "le Zozinən 'o 'wı zıε -a drε te fe a o pεənən 'lə 'səzənən. **15** Kəə e ya 'e 'cən -tədı Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
 «-Te min -tv -a koola "kaga 'kə oo,
 -yee vε 'lee min nən
 yaa koola "wənnən bε e 'bə 'e cin man.
 Ən -te min -tv -a koola "wənnən 'kə oo,
 -yee vε 'lee min nən
 yaa koola "kaga "bε e 'bə 'e cin man.»

Pəl minnun 'pa 'sia Korenti 'nən le

16 Kv Bali muo -fəa 'nan, yaa drε en 'ka 'nan wı a Tit man, "le zı 'ka 'nan wı cı 'kv man bε -yee 'wı 'zv. **17** Kəə 'wı nən kva laabv Tit -lə bε, e wı "man 'e 'ta le "koe "a. Maan ve 'cεε 'nan, -yεε 'vı 'e 'bə -a 'nan 'e "lo 'ka 'va.

18 -Kaa "bvi Zozizan nən -a 'tə "yi "a -leglizi -tvdu pεənən 'ji Zozi Crizi -le 'wı 'nənnən vıdı man bε, kva "paa "va -wεε "lo "a. **19** -Leglizinun 'bə 'bε 'si "va 'nan 'e 'kv 'kv 'pa "yi "nən kv "ta -ko -a -nənlə Zeruzaləm bε -a -nan. "Yi zıε kv "ta -ko -a 'nan -e Minsan 'bə 'tə 'e drε -dan, en -a -kəəndı nən "nyian 'nan kv ya "vale 'nan 'kv "paa o va. **20** Ən "nyian bε, kv 'ka "vale 'nan minnun 'o 'wı 'kv man -wlidı "lala

"kaga zιε -yee "wεan dι. ²¹ Kɔɔ kva -wεεman 'nan 'wι nεn kva dra bε 'e 'kɔn 'e 'svdι "ji Minsan 'lε, εn kva -wεεman 'nan 'e 'kɔn 'e 'svdι "ji minnun 'lε.

²² Min "fli zιε, -wεε "ta "lo. Εn kv -kaa "bvi Zozizan 'tv 'pa "nyian o va. -Kaa "bvi zιε, kva 'yi -pe "kaga "ji 'nan -a "koe "a 'e da Bali -le 'nyranman 'padι -ji. 'Bε nεn 'gvε, -a "koe "a 'e da 'e 'ci:ladi "da, kɔɔ e yi -tεala 'ka da "fo.

²³ Tit -le vε bε, kve 'ta wula 'be 'a, εn kve 'nyranman "paa 'be 'a 'cee vε -a. 'Pian Zozinɔn nεn o 'lv -a 'pale bε, -wee vε bε, -leglizinun 'be o 'pa 'sia. Minnun Crizi 'tɔ dra -dan -wee "wεan. ²⁴ -Yee "wεan 'ka o 'kun 'ka 'pe "fli "a, -e -leglizinun 'o 'tɔ 'nan, ka min ye "yi. Εn -e 'o 'tɔ "nyian 'nan, 'ka 'sι nεn kva -fɔ bε, e 'ka 'wι "tun "a dι.

9

Fε -le "wεan nεn Pɔl Zozinɔn -mienun -trɔa 'e 'lε bε yaa -ci 'vι

¹ Maan 'yi 'nan, e 'ka paan "le 'an 'fluba crεn -te 'cεε, "yi "nεn Zozinɔn "ta -a dra Bali -le minnun nεn Zeruzalem be -wle "be, -a da dι. ² Kɔɔ maan -tɔa 'nan, 'ka 'ta a "fava 'wι zιε -a drenan. Εn an 'ka 'sι -fɔ Masedɔa 'nɔn 'lε 'wι 'bɔ zιε -a man. Maan 'vι -wle 'nan, kaa nεn Akai 'leglɔn 'ji be, -e 'e "sia "nεn "lε pee man bε, te 'ka 'man a 'e wvvdi 'wι zιε -a dredi -a. Εn 'ka "koe "nεn 'ka da -a drenan be, e Zozinɔn "kaga "koe "tɔ 'o da.

³ An -kaa "bvi Zozinɔn 'labε o -trɔa 'an 'lε 'nan -e 'ka 'sι nεn kva -fɔ bε, -a "nεn 'e vιlε 'e 'fv 'e "tun "dι. An ya "vale 'ka 'man 'e 'kɔn 'e wvvdi 'wι nεn maan 'vι minnun lε bε -a da. ⁴ Fε nεn maan ve zιε -yεε ci 'nan, -te 'kv 'vale Masedɔa Zozinɔn -mienun -a kv 'lv te 'ka 'man 'ka 'e wvvdi dιε, e 'ka "yi "dι. Kɔɔ 'kv 'bɔ

nən kv 'ka 'sı -fɔ bε, 'yra -taa 'kv 'tεlε, εn 'ka 'bɔ "nyian 'yra -taa "cee "tε wvle. ⁵-Yee "wεan nən maan 'yi "yi -e 'an -kaa "bvi Zozinən zιε o trv 'ba 'nan 'o 'trɔa 'an 'lε. O "ta "lo 'nan -e "yi "nən kaa 'vι 'ka 'bɔ 'a 'nan 'ka dra bε 'o -tε 'e cin da. 'Ka -nən -wle, kɔɔ an ya "vale -a man 'e 'kɔn 'e wvvdi 'vaa -e 'kv 'lv. 'Wι zιε -yεε -kɔɔnman 'nan kaa -nən 'ka 'ci 'fidaa 'a, εn min -tv 'ka 'tɔlε 'ka -sru "dι.

Fε -nɔndi ci 'fidaa 'a bε -yεε 'sə Bali lε

⁶ E ya "le 'an 'wι 'tv -cin -tɔ 'ka 'ji. -Nyren 'nan, zι min fei 'pa bε -a ta fε 'wle nən yaa -tεa. ⁷'Wι zιε -a da nən 'ka 'ci "nrɔn, -e min -tv 'e 'nən "le zι e 'si -a souba man bε -yee 'wι 'zv. Te 'e -nən 'e 'ci "pou "a dι, εn te 'e -nən "le 'nan fε nən min a 'e 'tɔdι -a -sru "bε -yee 'wι 'zv dι. Kɔɔ min nən e fε -nɔan ci "nrandi -a bε -a san nən Bali -a ye "yi. ⁸Εn "nyian bε, 'pleble a Bali lo 'nan -e 'e "yi 'tɔ 'tvdu pεenən dre 'cεε. Yaa -nɔan 'cεε 'e 'ciładı "da, 'nan -e 'ka 'bɔ "nyian 'ka -kɔla "yi 'tɔ 'tvdu pεenən dređi -a min pεenən lε.

⁹ 'Ka dre zιε, kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Min nən e 'yee "yi fuila "man,
yaa -nən 'yalε -tənən lε bε,
-a 'tɔ "yi "fo 'li 'trili.»

¹⁰ Εn "nyian bε, Bali nən e fε 'wlε -nɔan fei 'pazan lε, εn e -blifε -nɔan -yre "bε, e -taa fε 'wlε 'nɔnle 'cεε 'e 'ciładı "da. Yaa dra -e 'e 'pa "da, 'nan -e 'ka -kɔla 'cεε "yi failadı -a "man. ¹¹'Wι 'kpa, Bali -taa 'ka drełε fənən 'a -pe "kaga "ji, -e 'ka -kɔla "fε -nɔndi -a minnun lε 'kpa tıgli. Təən 'cee "yi "nən kaa "paa 'kv 'lɔ -e 'kv 'kv -a bε, -yee "wεan minnun -taa Bali muo "fɔlε.

12 'Cee "yi "nən ka -taa -a drələ bə, e "paa Zozinən nən 'yalə o -tə Zeruzaləm bə o va. Ən "nyian bə, yaa -maan -e min "kaga 'o Bali muo "fə. **13** 'Cee "yi "drədī zię, -te waa -nan 'yı bə, o Bali 'tə dra -dan. Kəo ka ya 'ta wəlanan Zozi Crizi -le 'wı 'nənnən da, ən ka fe -nəan -wlə 'ka 'ci 'fidaa 'a, ən kaa dra zię min pəenən le. **14** 'Wı -dan nən Bali -le "yi -a drə 'cəe bə, -yee "wəan, o -taa Bali trv 'bale 'cəe 'ka yıldı "yi "a. **15** Ən -kaa pəenən -kaa Bali 'tə drə -dan! Kəo "yi "nən min 'ka 'kəlaman -e 'e vı 'le dıə, yaa drə -cəe.

10

'Tə nən minnun -a 'pa Pəl man bə, yaa -ci 'si

1 'An 'bə Pəl, e ya "le 'an 'wı 'tv -ci 'si 'cəe. Minnun 'wı "paa 'an da 'nan, -te 'an 'ka yra 'yı bə, an 'ka 'va wı ve -trəo. 'Pian -te an 'ka 'ka "srən "kogo dıə, an 'ka 'va wı tin "baa 'e 'pleble da. Kaa -təa 'nan Crizi a -trəo, ən e ya min 'kpa -a. An ya "vale 'an 'wı dra "le -yee 'wı 'zv. -Yee "wəan an 'ka trv "baa 'kpa tıgli 'nan, **2** te 'ka 'wı drə -te an 'bəla 'ka 'va nun bə, -e 'an 'ka 'va wı drə 'e 'pleble da dı! 'Pian minnun nən o 'tə "paa 'kv man 'nan blamin -ci 'sə wı -sru "nən kv ci bə, -te an 'bəla 'ka 'va bə, an tin "baa -wlə 'e 'pleble da.

3 Kv ya blaminunn -a, 'bə a zı. 'Pian -kuli nən kv ci "man 'gvə, e 'ka blamin -le -kuli -tandı pe -ji dı. **4** Fe nən maan 'vı zię -yee ci 'nan, 'kve -kuli -tan fənun nən kv -kuli -taan "a bə, o 'ka fənun nən blamin -a "sia -e 'e 'kv -kuli man bə -a dı. 'Pian 'kve -kuli -tan fənun bə, Bali 'pleble 'nən -wlə -e 'kv Bali 'nanmannən 'le 'pleble 'klı. Blamin -le ci "nrəndı nən e ya -wlidı "bə, kva yi -kaa. **5** Ən -yee -dandan 'tandı nən yaa maan ya'a 'we "man -e 'e Bali -tə dıə,

kua yi -kaa. Kua dra 'nan -e blamin -le ci "nrəndi pəenən 'e lila Bali da te e 'ta wula Crizi wei da. ⁶ En minnun nən 'o 'wı "paa 'kv da 'labε, kv -taa 'wı "nən -kəənlə -wle. 'Pian kv ya -a man -pənnan 'nan 'ka 'bɔ 'labε, 'ka 'ta wvladı 'sia 'kv wei da tıglı 'vaa -e 'kv drε.

⁷ 'Ka 'wı 'gvε -a -nanjen 'ka 'bɔ 'a -tv. Min nən yaa ve 'e 'fli man 'nan 'e ya Crizi -le vε -a bε, -a -cin 'e 'tɔ "ji 'nan, 'kv 'bɔ "nyian "kv "ya wo Crizi -le vε -a "le -yee 'wı 'zv! ⁸ En "nyian bε, 'ka -tɔ 'nan, Minsan -a -si -nən 'kvε 'nan 'kv 'pa 'ka 'va -e 'ka 'tɔ 'pleble, 'pian yaa vıle 'nan kv 'ka 'ci baa -ji dı. -Te 'wı zıe an 'kv 'sı -fɔ -a 'e 'cila "da "bvv "bε, -a 'yra 'ka 'an 'tea "fo "di.

⁹ Te 'ka 'ci "nrən 'nan, an ya "vale 'an 'ka -tea "klan -a 'men 'flubanun nən maan crən -tea 'cεε bε -a -ji dı! ¹⁰ Fε nən maan ve zıe -yεε ci 'nan, minnun -a ve 'an man 'nan: «Pəl -le 'flubanun nən yaa crən -tea "bε, e 'wı tin "baa min le -ji 'e 'pleble da, en e 'wı -dandan ve 'e 'fli man. 'Pian -te -a 'bɔ po a -nan bε, min yıe 'ka "naan "man "di, en e 'ka "le min 'e "trəen "tɔ -a wei le dı.» ¹¹ Min nən e 'wı zıe -a ve 'an man bε, e ya "le 'an vı -a san le 'nan, zı 'kv wei ci 'kvε 'flubanun -ji bε, -a -tvwli "nən "nyian, -te kv 'bəla 'ka 'va bε, zı 'kv drε wınun -koan.

¹² -A -cin 'ka 'kv 'ji 'nan 'kv -kəən minnun zıe o va dı. -Te 'bε "cεε dı, 'kv 'cεin -təala 'kv cin yra 'kv 'vale waa dı. O 'wı -dandan ve 'o 'fli man, en o ya 'o 'fli -kəənnan 'o cin man. -Blı 'tandı 'bε ci zıe. ¹³ 'Kve vε bε, kv'a 'wı -dandan ve 'kv 'fli man 'e 'cıladı "da "di. 'Wı nən 'kv 'fli -kəənman -a bε, Bali -a -nən 'kvε. -Nyrən 'nan: Kve 'bəla Zozi Crizi -le 'wı 'nənnən 'a 'ka 'va. ¹⁴ -Yee "wean -a -ci a 'wein 'nan, kv 'ka 'wı -dandan vınan 'kv 'fli man 'e 'cıladı "da "di. "Te 'e 'kən 'nan kvε "cεε 'bəla Zozi Crizi -le 'wı 'nənnən 'a

'ka 'va 'e tede d_{1ε}, "te maan ve 'nan 'w₁nun n_εn k_{va}
ve 'k_v 'fli man 'g_εε, e ya 'e 'ci_{iladı} "da. ¹⁵ K_v'a 'w₁
-dandan ve 'k_v 'fli man 'e 'ci_{iladı} "da "d_i, εn e 'ka
min pee -le 'nyranman da d_i. 'Pian -a -cin a 'k_v 'ji
'nan, -te 'cee yi -teradı Z_{ozi} da 'pa "da "b_ε, 'k_v 't_o 'e
dr_ε "nyian -dan 'ka 'va. εn e dr_ε -dan 'nyranman
n_εn k_{va} "paa b_ε -yee "w_εan. ¹⁶ E dr_ε z_{1ε} -e 'k_v -k_{əla}
Z_{ozi} Crizi -le 'w₁ 'n_{ənnən} v_{1dı} -a 'ka -sru 'flanun da
"nyian. 'W₁ z_{1ε} -a -cin n_εn 'k_v 'ji. 'Pian k_v 'ka "vale
'k_v 'fli dra -dandan 'nyranman n_εn min pee -a 'pa
b_ε, -a da d_i. ¹⁷ E ya 'e 'c_{rən} -t_{edı} Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
«Min n_εn e ya "vale 'e -dandan "taan b_ε,
'e -dandan 'tan 'nyranman n_εn
Minsan -a "paa b_ε -a.»
¹⁸ -Yee "w_εan maan ve 'c_{ee} 'nan, -te min 'w₁ -
dandan ve 'e 'fli man b_ε, e ya 'w₁ "tun "a. 'Pian min
n_εn Minsan -a 't_o "yi "ve b_ε, -y_{ee} c₁ 'w₁ -dan a.

11

Pəl 'w₁ 'ci 'si Korenti 'nən l_ε 'e 'nanmannən da

¹ 'Ka 'w₁ "man -e 'an 'w₁ tin 'ba 'c_{ee} "le "m_εεn -
wulo 'ka "nyian 'an da d_i! 'Ka yra 'si, 'ka 'w₁ "man -e
'an 'b_ə "nyian "an 'fli -s₁ -f_ə! ² Maan ve 'c_{ee} 'nan, an
'ka 'sia te ka ye "le 'nan limən n_εn ya'a tian 'k_{ənnən}
-t_{ələ} d_{1ε} -yee 'w₁ 'zv, εn an 'ka 'nən -k_{ənnən} le. -
K_{ənnən} z_{1ε} Crizi n_εn. -Yee "w_εan an ya 'ka 'ta man
b_unān "le z₁ Bali man bo 'yee minnun da b_ε -yee
'w₁ 'zv. ³ 'W₁ n_εn -mlən -a dr_ε 'li Ev le b_ε, 'ka 'ci "nrən
"da! E Ev man 'y₁ 'yee see "paa weinun -a. "Klan
a 'an 'ji 'nan, te 'cee v_ε 'e dr_ε z₁ d_i! K_{əo} an ya "vale
'nan 'ka 'fv Z_{ozi} Crizi -t_{əwli} -sru, εn 'ka 'fv -a -sru 'ka
'ci 'fidaa 'a.

⁴ Fe nən maan ve zιε -yεε ci 'nan, kv Zozi Crizi -le 'wι 'vι 'cεε, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta 'wι 'pee vι 'cεε Zozi da. En "nyian be, Bali lei 'saun a 'ka 'lø, 'pian ka "we "man -e min 'e 'ta lei pee -nəndi 'cεε 'wι vι. En "nyian be, kv Zozi Crizi -le 'wι 'nənnən 'vι 'cεε, 'pian ka "we "man -e min 'e 'wι 'nənnən 'pee vι 'cεε.

⁵ Zozi 'le 'pasianən nən o -dandan "taan 'labε, maan -tøa 'nan an 'ka o man "wənnən Bali -le 'wι 'jι dι. ⁶ An 'pε 'ka 'søa 'wι tin 'badı -a fenyian "le - wee 'wι 'zv. 'Be a zι, 'pian te e ya Bali -le 'wι 'tədı -a be, məen -tøa. 'Wι zιε məen 'ci kəoñ 'ka 'tvdu pəenən lε, en məen 'ci kəoñ -pe "kaga "ji.

⁷ Bali -le 'wι 'nənnən nən maan 'vι 'cεε be, maan 'vι 'cεε 'e "tun. Ka'an 'pan wøle dι. -Te an 'wι zιε - a dre be, e 'ka 'wι 'wlidı "a dι. 'Pian 'an 'fli dre 'cεε "wənnən 'nan -e 'ka dre -a "nən "blinən 'a. ⁸ An wιi "man en -leglizi peenun 'an pan 'wø 'nan -e 'an - kəla 'nyranman zιε -a 'padı -a 'cεε. E ya "le crin nən maan 'wø, kəo -a -noan da "cεε -e -leglizi pee nən 'yaan 'pan wø dι. ⁹ -A -cin 'e 'tø 'ka 'jι 'nan, tv nən maan dre 'ka 'va en "lala 'wι 'tø 'an man be, ma'an 'sile 'ka 'va min -tv -lø dι. 'Pian -kaa "bvl Zozinən nən Masedøa 'legløn 'ji be -wεε ta 'pale 'an 'va "lala "nən -a 'wι ci 'an man be -a. Maan wεε 'nan te 'an 'kən 'ka 'win -ji -tro -a dι. En maan dra tian zι. ¹⁰ An ya Crizi -le 'wι tigli -sru, en an 'wι tigli ve 'cεε. Maan ve 'cεε 'nan, 'wι nən maan ye 'mən 'tø -dan tv -a zιε, min -tv 'ka Akai 'legløn pəenən 'ji -e 'e -kəla -a 'sidi -a 'an 'lø dι. ¹¹ -Mε "le "wεan nən an 'wι zιε -a 'vι? En -te maan 'vι be, -a -ci nən 'nan ma'an 'ka 'ye "yi dvv? -Cεjε, 'be 'cεε dι. 'Pian an 'ka ye "yi, en Bali -a -tøa 'nan 'wι 'kpa nən maan ve.

¹² An 'ka ye "yi, 'pian maan dra "le zι maan pei 'trøa 'e 'cən be -yee 'wι 'zv. Ma'an wεeman 'nan

'kaan 'pan wu dı. Maan dra zıe minnun nən o cı 'kv
'man -wəenan bε -wee "wəan. O ya -si -tv -wəenan
'nan -e 'o -dandan 'tan -a vıdı -a 'nan, kv "lala "sia
'le 'wee 'wı 'zv.

¹³ Maan ve 'cεε 'nan, Zozi Crizi -le 'pasianɔn tıgli
"cεε waa dı. Min see "paanɔn nən waa, εn 'o 'fli ta
yɔɔman 'nan o ya Zozi Crizi -le 'pasianɔn 'a. ¹⁴ 'Wı
zıe te 'e 'ka 'kan dı! Kɔɔ Satan 'bɔ bε, 'e 'fli ta yɔɔman
'nan e ya Bali -le 'pasiazan -a. ¹⁵ -Yee "wəan maan
ve 'cεε 'nan, e 'ka min 'kan wı -a -e Satan -le minnun
zıe 'o 'fli ta yɔɔ 'nan o ya Bali -le 'nyranman 'panɔn
'a dı. 'Pian -wee 'wı 'le 'srannan "bε, 'wı 'wlidi "nən
waa drε bε -a man pan nən Bali -a wo -wlε.

Yra yıdinun nən o 'bɔ Pol man bε yaa -nan wı 'vi

¹⁶ E ya "le 'an vı "nyian 'cεε 'nan, te -a -cin 'e 'kɔn
'ka 'ji 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da dı! 'Pian -te 'wı zıe -a
-cin nən 'ka 'ji bε, ka 'wı "man -e 'an 'bɔ "nyian "an
'wı -dandan vı 'an 'fli man "wənnɔn "le 'an 'wulo
'ka 'an da dı. ¹⁷ 'Wı -dandan nən an "ta -a ve 'an
'fli man 'gve, maan -tɔa 'nan, e 'ka 'wı nən Minsan
'suzan -a ve bε -a dı. 'Pian e ya "le min nən -a -wulo
'ka 'e da dıe, -yee cı 'wınan. ¹⁸ Min "kaga "a 'ka yei,
o 'wı -dandan ve 'o 'fli man 'nan -e 'o 'sɔ minnun
le. -Yee "wəan 'an 'bɔ "nyian "an dra zı. ¹⁹ 'Ka 'fli
"siala 'wı 'tɔnɔn 'a, 'pian ka "we "man -e 'ka "trɔen
"tɔ minnun nən o -wulo 'ka 'o da 'labε dıe -wlε. ²⁰ O
'ka drε 'wee nɔannun -a, te 'o 'ka 'ta -ble. Ka ya -
wlɔ "pu 'kuin, εn o -va -ble 'ka da, te o 'pa -fɔɔman
'ka yra. 'Wı pεenɔn zıe waa dra 'cεε te ka "we "man.
²¹ Maan ve 'cεε 'nan, -a -cin 'ka 'tɔle 'kv 'ji 'nan 'kv
'ta zıe -a wo 'ka 'va 'mlənmlən dı. 'Pian -te 'ka 'ci
"nrənman 'nan, e ya 'yra -te wı -a 'kv 'lɔ bε, -a -nɔan
da nən.

'Wı -dandan nən minnun -a ve 'o 'fli man bε, 'an 'bɔ "nyian an "ta "an "ve. "An "ve "nyian "le 'an 'wulo 'ka 'an da dı. ²² O ya Ebre 'nən 'a. 'An 'bɔ "nyian Ebre min nən "mεen "a. Izrael 'nən nən waa, ən 'an 'bɔ "nyian Izrael min nən "mεen "a. Abraam kludanən nən waa, ən 'an 'bɔ "nyian Abraam kluda min nən "mεen "a. ²³ O ya Crizi 'sunən 'a. 'An 'bɔ "nyian an ya Crizi 'suzan -a 'e "mlian o pεenən da. Maan ve "le 'an 'wulo 'ka 'an da dı. An Bali -le 'nyranman 'pa e cii o pεenən 'le vε da. An -pv 'kən bli Bali -le 'wı 'ji e cii o pεenən 'le vε da. Minnun 'an -sən e cii o pεenən da. Tu "kaga 'bɔ bε, 'an 'kadı -fəla tu Bali -le 'wı 'ji. ²⁴ Zuif 'nən 'an 'sən 'e 'pa -a 'soolu, te o -ngble 'lε wo 'an 'ji -tvdu -fuba yaaga 'wle 'sərasien. ²⁵ Rəm 'nən 'an 'sən sənba "a 'e 'pa -a yaaga. Ən Zuif 'nən -a wεε 'nan 'waan -teə "kələ -a 'e 'pa -a -tv. Ən -klu -sran ji 'maan 'e 'pa -a yaaga 'yi yie da. -A -tv dre bε, an -pei -man -tv 'lee yideə dre 'yi 'va. ²⁶ An 'ta "kaga 'wo bε, te fe 'an "bluman. -A -mie dre 'yi 'cənnan 'ji, ən -a -mie dre bε, yie 'plenən 'bε 'an blu, ən -a -mie dre bε, 'an "bui Zuif 'nən 'bε 'an blu, ən -a -mie dre bε, minnun nən o 'ka Zuif 'nən 'a dıə -wεε 'an blu, ən -a -mie dre 'fla yei, ən -a -mie dre "bui "da, ən -a -mie dre 'yi yie da, ən -a -mie dre bε, minnun nən 'o 'fli "siala 'an "bəlinun Zozinən 'a bε, -wεε 'an blu. ²⁷ Ən "nyian bε, bodrun funnin te an ya 'nyranman da, ən bodrun funnin te 'an "koe -nyaan. -A -mie dre bε, 'an yi 'sən, ən -a -mie dre bε, dra 'an 'tε, ən -a -mie dre bε, 'yi dra 'an 'tε, ən -a -mie dre bε, an fe 'sən, ən -a -mie dre bε, trun 'an 'tε, ən -a -mie dre bε, sə klı 'an man. ²⁸ 'Wı "kaga "a tian paan -e 'an vı, 'pian -a -tvwli 'gvε -a 'bɔ nən maan ve. Yi -tvdu pεenən man bε te -leglizi -nan wı a 'an man.

29 -Yee cı "le 'nan -te min 'ka 'e 'tədı 'pleble yi -təradı Zozi da -ji dıε, 'an 'bə "nyian te "mən "koe "a 'e 'sidı 'an da. En -te min -tu 'si -si tıgli da bə, 'an 'bə "nyian -a 'wı trun -fəa 'an man.

30 -Te e ya 'nan 'an 'wı -dandan vı 'an 'fli man bə, yra yıldınun nən o 'bə 'an man Bali -le 'wı 'ji bə -a 'bə 'a nən an -dandan "taan. **31** 'Wlu "cəe maan -sean "dı. Bali nən -kaa san Zozi "tı "a bə yaa -təa zı. 'Tə -dan 'e 'fv -yee və -a 'li 'trilii. **32** 'Wı 'kpa, tu nən an ya Damas bə, 'fla zıε -a tazan nən mingənnən Areta -a -tə bə, e minnun paala 'fla man -klən -yrə pəenən "nən 'nan -e 'waan 'kun. **33** 'Pian min -mienun 'pa 'an 'va, waan 'fə saannən 'ji, en waan 'bəla -fenedi da. -A -nan nən waan səənla 'fla man -klən -sru, en an -kəla 'tədı -a -ji.

12

'Winun nən Bali -a -nan kəən Pol le bə yaa 'vı

1 E ya "le 'an 'wı -dandan vı tian 'an 'fli man. Maan -təa 'nan e ya 'wı "tun "a. 'Pian 'winun nən Minsan -a -nan kəən 'mən bə 'lee 'winun nən yaa ta 'bəla 'mən bə, 'e 'bə 'mən 'bə da. **2** An Zozizan 'tv -təa. Zozizan zıε 'wı nən e drə -yrə "bə -a -nan le -fuda sinjen nən 'gv. Bali -a 'sia en e -kv -a la yaaga da. 'Pian -te -a lei -a nən Bali -kv -o, ma'an təa dı. En -te -a po -a nən Bali -kv -o, ma'an 'bə təa dı. Bali -tvwli 'bə -təa. **3** 'Wı 'kpa, min zıε maan -təa. -Te -a lei -a nən Bali -kv -o, ma'an 'bə təa dı. Bali -tvwli 'bə -təa. **4** Maan -təa 'nan Bali -kv -a 'yee fənan nən min 'ka 'e yra ye 'mlənmlən dıε -a -nan. Min zıε 'wı nən yaa 'man bə, blamin 'ka 'kəlaman -a vıdı -a dı, en -a -si 'ka 'e 'nəndı 'nan blamin 'e vı dı. **5** Min zıε -a

le nən an 'tɔ -dan -nəan. -Dandan 'tandı 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bε, ma'an dra dı. 'Pian -te maan 'vɪ 'nan 'an -dandan "taan bε, yra yıldınun nən o 'bɔ 'an man bε, -a 'bɔ nən maan ve.

⁶ En -te an "ta -dandan "taan 'an 'bɔ 'le 'wɪ 'a bε, e 'ka 'nan 'an 'wulo 'ka 'an da dı. Koɔ 'wɪ nən e dre tıglı bε -a 'bɔ nən maan ve. 'Pian 'an 'pe da -tɔa 'bε 'a. Maan dra zıε 'nan -e minnun 'o 'mən 'wɪ tin 'ba 'wɪ nən waa -nan 'yɪ 'an 'lɔ bε -a da 'lee 'wɪ nən waa 'man 'an da bε -a da.

⁷ 'Wɪ nən Bali -a -nan koɔn 'mən zıε, e ya -nyrennen wɪ -a. -Yee "wəan "təgɔ 'an -dandan 'tan -a vıdı -a bε, Bali 'an 'məan dre. E ya "le 'nan lei nən 'an 'kələ 'ji. Satan -le 'pasiazan -tu nən 'an man te 'e 'tε -koɔnman 'mən "təgɔ 'an -dandan 'tan -a vıdı -a.

⁸ An Minsan trv 'ba 'e 'pa -a yaaga 'nan, 'e Satan -le 'pasiazan zıε -a 'si 'an man. ⁹ Minsan 'ka 'wɪle "man "dı. 'Pian yaa 'vɪ 'mən 'nan: «Mein ye "yi, en mein dre 'mən min -a, -yεε ci 'wɪ -dan a. 'Bε nən 'i "koe 'ka 'i da dıε, -a -nan nən 'mən 'pleble bəala -dan.» 'Wɪ zıε -yee "wəan, an -dandan "taan 'nan 'an "koe 'ka 'an da dı. Maan dra zıε 'nan -e Crizi -le 'pleble 'e 'kɔn 'an 'lɔ. ¹⁰ -Yee "wəan 'be nən 'gve, -te yra yıldı a 'an man oo, en -te minnun 'an "srənman oo, en -te 'winun bəa 'an man oo, en -te minnun 'te "paa 'an da oo, en -te "klan 'an -təa oo, Crizi -le "wəan be an "we "man ci "nrəndı -a. Koɔ maan -tɔa 'nan, 'bε nən 'an "koe 'ka 'an da 'gve dıε, -a -nan nən Crizi 'pleble -nəan 'mən 'e 'ciładı "da.

Korenti 'nən 'nan wɪ a Pəl man

¹¹ An 'wɪ tin 'ba 'cεε "le 'an 'wulo 'ka 'an da dı. Cεε -maan maan dre zı. Koɔ cεε 'wɪ -dandan ve paan 'an man, 'pian ka'a drele dı. An 'ka fe -tu -a dı, 'pian Zozı 'le 'pasianən nən o -dandan "taan 'labε, maan

-t̄oa 'nan an 'ka o man "wennnən Bali -le 'w̄i 'ji d̄i.
 12 'W̄inun nən waa -kōonman 'nan an ya Zozi 'le
 'pasiazan -a b̄ε, 'an -p̄oan 'sran 'e cin da, en maan
 dr̄e 'ka 'va. -Te e ya 'l̄ebo "f̄o w̄inun -a oo, en -te e
 ya -c̄ε -sr̄on "w̄inun -a oo, en -te e ya 'w̄inun nən o
 Bali -le 'pleble 'ci -kōonman b̄ε -a oo, maan p̄eənən
 dr̄e 'ka 'va. 13 -M̄ε "w̄i nən maan dr̄e -leglizi peenun
 -ji, te ma'an 'b̄ε drele 'ka 'va d̄i? Maan -t̄oa 'nan, e
 ya -t̄vwli "c̄ε, -nyren 'nan, ma'an -w̄eele 'nan 'kaan
 'pan w̄u d̄i. -Te kaa ye "le maan dr̄e 'wlid̄i "b̄ε, 'ka
 yra 'si, 'kaan man w̄i 'c̄ε!

14 'B̄ε nən 'ḡv̄ε an man w̄uu 'nan -e 'an 'c̄ein
 yaagazan 'e 'l̄v 'ka 'va. 'Pian -te an 'l̄v b̄ε, ma'an
 -w̄eeeman 'nan 'kaan 'pan w̄u d̄i. K̄o 'ka 'l̄o fe va
 "c̄εε an ci d̄i, 'pian 'ka 'b̄o po va nən an ci. Kaa -t̄oa
 'nan, 'nennnun "c̄εε fe treman 'o "t̄i 'lee 'o "b̄v̄ "le v̄ε
 -a d̄i, 'pian 'nən "t̄i 'lee 'nən "b̄v̄ 'b̄ε fe treman 'wee
 'nennnun -le v̄ε -a. 15 'M̄en v̄ε b̄ε, "lala p̄eənən nən 'an
 'l̄o b̄ε, e -ko 'ka 'wulo -wlu. En 'an 'b̄o 'an 'fli -nəan
 "nyian "fo 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va. -Te an 'ka ye "yi
 "b̄vu z̄iε, en ka'a "men 'ȳi 'wo "yi "d̄iε, e ya 'kpa?

16 Ma'an -w̄eele 'nan 'kaan 'pan w̄u d̄i. 'W̄i 'kpa
 nən! 'Pian 'ka 'va min -mienun -a ve 'nan, an 'ka
 'man 'ȳi see "paa weinun -a, te an "lala "kooman
 'ka 'l̄o -pe pee -ji zia. 17 Minnun nən an o 'pa 'sia 'ka
 'va b̄ε, -t̄iε 'ka 'ta bli "lala "kood̄i -a 'ka 'l̄o? 18 An Tit
 tr̄v 'ba 'nan 'e 'l̄v 'ka 'va. En an -kaa "b̄v̄i Zozizan 't̄v̄
 'pa "va, -w̄ee 'l̄v 'a. Tit nən e 'l̄v z̄iε, e 'ka 'ta bli "lala
 "kood̄i -a 'ka 'l̄o? -C̄ejε, ya'a drele z̄i "fo "d̄i. K̄o 'kv̄
 'vale -a 'kve ci "nr̄ond̄i a -t̄vwli, en kv̄ 'ta wula 'a -si
 -t̄vwli "da.

19 -A -mie -nan b̄ε, 'ka 'ci "nr̄onman 'nan, 'kve tin
 'nənnən nən an ci -a -w̄eeenan. -C̄ejε, 'b̄ε "c̄εε d̄i. 'Pian

kv ya Crizi 'sunən 'a, εn 'wınun nən kva dra bε, Bali le nən kva -sru "ve. 'Kv "bvl Zozinən, 'wı pεenən nən kva dra bε, kva dra 'nan -e 'ka 'tɔ 'pleble Bali -le 'wı 'ji. ²⁰ Koo "klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lv bε, ma'an -taa "bølε 'ka man "le zı 'an cı "va "bε -yee 'wı 'zv dı. En 'ka 'bø "nyian ka'a 'taa 'an 'tølε "le zı 'ka cı "va "bε -yee 'wı 'zv dı. "Klan a 'an 'ji 'nan, an bøa 'ka man te 'wı 'blıdı a 'ka yei, εn te man bvdı -a 'ka yei, εn te ka ya 'ka nyran siadı 'ka cin yei, εn te bøe "blıdı a 'ka yei, εn te "srən wvdı a 'ka yei, εn te ka "we 'ka cin man -wlidi, εn te 'ka 'fli "siala -dandan 'ka cin man, εn te ka'a ble 'ka cin yei "di. ²¹ En "nyian bε "klan a 'an 'ji 'nan, -te an 'lv bε, Bali -taa -a drełε -e 'yra 'e 'an 'te "nyian 'cee "wəan. En 'an 'ta -taa "drełε -trødrø minnun nən o 'wı 'wlidi dre 'e tede, εn wa'a tian 'sile -a dređı man dıe -wee "wəan. An ya "vale 'o 'si 'wı pεenən nən e min "tri -tøa Bali 'le bε -a dređı man. En an ya "vale 'o 'si nyinnandı lı 'lee 'kønnən -a te wa'a 'o cin 'pale dıe -a man! En an ya "vale 'o 'si 'wı 'wlidi "dređı nən waa -trøa 'o 'win -ji bε -a man!

13

Pəl 'wı 'nyranman tin 'ba Korenti 'nən le

¹ 'Mεn 'lvdı 'ka 'va bε -a yaagazan nən an "ta -a -si "siala 'gv. Kaa -tøa 'nan, wa'a føa -tvwli -e 'o -klan "dı. ² -Yee "wəan 'bε nən an ya tian 'ka man -købli 'gve, 'wı nən maan 'vı te 'an 'cεin "flizan 'lv 'ka 'va nun bε, maan -føa "nyian "ji minnun nən o 'wı 'wlidi dre 'e tede bε, -wle. En e ya "nyian min pεenən 'le ve -a. 'Wı zıe -nyren 'nan, -te an 'lv bε, an 'wı tin "baa 'e 'pleble da, ma'an 'wı 'cεa "fo "di. ³ Koo ka ya "vale 'an -ci -køon 'cεe 'nan Crizi -ciala 'an 'va εn e 'wı tin "baa. Crizi a 'ka 'va 'yee 'pleble 'a, kaa

-təa zı. En kaa -təa "nyian 'nan, e 'ka min "bleble -a dı. ⁴O Crizi pəin yiba "plan da "le min "bleble -le 'wı 'zı, en e -ka. 'Wı 'kpa, 'pian 'be nən 'gve -a yie a "man Bali -le 'pleble 'le "wəan. 'Wı 'təwli zıe e ya 'kve ve -a. Ku drə min "bleble -a 'ku 'vale Crizi -a. 'Pian -te ku 'bəla 'ka 'va be, ka -taa -a -təle 'nan 'pleble a 'ku 'lo. Kəə Bali -le 'pleble a -maan, en 'belidı a 'ku 'lo 'ku 'vale Crizi -a.

⁵'Ka 'cee yi -teradı Zozi da -nanjen! En 'ka 'fli 'nanjen 'ka 'bə 'a, -e 'ka -tə! 'Ka 'nanjen -e 'ka -kənnən "yi 'nan, 'ka 'vale Zozi Crizi -a ka ya min -təwli "a. -Te ka'a yile zı dıe, te 'cee yi -teradı Zozi da a 'wı "tun "a. ⁶-A -cin a 'an 'ji 'nan, ka -taa -a -təle 'nan 'ku 'kve ve -ci kəən.

⁷Ku Bali trv "baa 'nan, te 'ka 'wı 'wlidi "təwli "drə dı. 'Kve tin 'nənnən "cəə ku'a -weeman 'wı zıe -a -ji dı. 'Pian kva -weeman 'nan, 'ka 'wı "yi "drə. En -te minnun 'ka 'ku 'siala min -a dıe, "kve ye 'wı "tun "a. ⁸Maan ve 'cəə 'nan, Bali -le 'wı tıgli be, ku'a 'kolaman -e 'ku 'si -tə -yrə "dı. 'Pian 'wı nən yaa 'vı be, -a 'bə nən kva dra. ⁹-Yee "wəan -te ku ya Bali -le 'wı 'ji "bleble en ka ya 'ka 'tədı 'pleble be, 'ku 'ci a 'e "nrəndı. 'Wı nən kva laabo Bali lo be, -nyren zıe. 'Nan 'ka 'li 'ka da -e 'ka -səənla -si tıgli da Bali -sru.

¹⁰An ya tian 'ka man -kəəbli en an 'fluba 'gve -a creñ -te 'cəə. Maan drə zıe 'nan -e -te an 'lv be, 'an vıle 'an 'wı tin "baa 'cəə 'e 'pleble da dı. Maan ve 'cəə 'nan Minsan -a 'pleble 'nən 'men. 'Pian ya'a -nənle 'nan -e 'an 'ka fuila "man "dı, yaa -nən 'nan -e 'an 'pa 'ka 'va.

¹¹'An "bvi Zozinən, maan 'le -səənla -a vıdı -a 'cəə 'nan, 'ka 'ci 'e 'kən 'e "nrəndı! En 'ka 'li 'ka da -e 'ka -səənla -si tıgli da Bali -sru! En 'winun nən maan 'vı 'cəə be 'ka 'sia 'wı 'a! En 'ka cin "koe "tə 'ka da! En 'ka

'ci "nrən 'wı 'təwli "da! Ən 'ka yei 'e 'kən 'e 'səndı 'e
cin va! 'Ka drə zıe -e Bali nən e min ye "yi ən e -fədı
-trəo -nəan "min le be, 'e 'kən 'ka 'va.

Pəl-a 'le 'sran 'tə bvdı -a

¹² 'Ka Zozinən pəenən 'tə bv -atu -tedı -a o man!
Minnun pəenən nən o drə Bali -le və -a 'kv 'va 'gvə, o
'ka 'tə bo.

¹³ -Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kən 'ka pəenən 'va!
Ən -kaa "tı Bali -le min yıdı "yi 'e 'kən 'ka pəenən 'va!
Ən 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a, 'ka yei 'e 'kən 'e 'səndı
'e cin va!

Bali -le 'fluba 'trε Zozi blamin pli Bali man 'e 'pee

New Testament in Yaouré

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaouré

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaouré

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

ff06db1d-9f3b-5426-a70e-8791739b38bc